

ส.ค.ส. พ.ศ. ๒๕๓๖

สวัสดีปีใหม่

แก้ปัญหา
หายากไม่
ให้ตามสูตร

พูดอะไร
ให้พูดง่าย
ไม่พูดผิด

คิดก่อนทำ
ทำตรงจุด
หยุดก่อนชน

ขอจงมีความสุขความเจริญ

Happy New Year

พ.ศ. ๒๕๓๖ ๓๐๑๑๐๗ ๕.๙. ๒๕๓๕

ปาฐกถาธรรมเฉลิมพระเกียรติ

เรื่อง “พุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์ สร้างสรรค์วัฒนธรรมแห่งปัญญา”

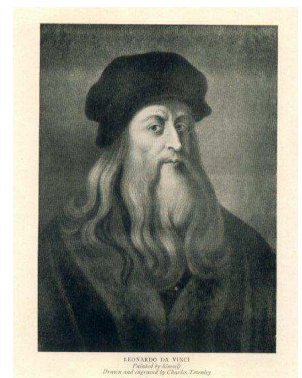
โดย พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธรรมจิตโต), ศาสตราจารย์ ดร. (ราชบัณฑิต)

เรียน ท่านพระเถรานุเถระ มีท่านผู้อำนวยการสถาบันวิมุตตยาลัย ท่านพระมหาวุฒิชัย เป็นต้น ขอเจริญพร ท่านประธานในพิธี ท่านปราโมทย์ ไม้กลัด ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ของ สวทช. ท่านศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ภู นคร (ราชบัณฑิต) ท่านนายกสมาคมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งประเทศไทย ท่านคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ท่านวิทยากร ท่านผู้มีเกียรติ และสาธุชนทุกท่าน

วันนี้องค์กรต่าง ๆ ได้ร่วมมือกัน จัดการเสวนาเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๒ พรรษา ได้กำหนดหัวข้อเรื่องว่า พุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์ สร้างสรรค์วัฒนธรรมแห่งปัญญา

เรอเนสซองซ์ แมน (Renaissance Man)

มีนัยที่สำคัญว่า คนในสังคมควรมีทั้งสองอย่าง ทั้ง พุทธศาสนา และ วิทยาศาสตร์ ในวิถีชีวิต โดยนำเทคโนโลยีและพระพุทธศาสนา มาประสานกลมกลืนกัน คนที่มีลักษณะทั้งสองอย่างนั้น เรียกกันว่า เรอเนสซองซ์ แมน (Renaissance Man) ซึ่งอยู่ในยุคเรอเนสซองซ์ (Renaissance) ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาของยุโรป ตัวอย่างผลงานที่ชัดเจนของอัจฉริยะที่สำคัญของโลก คือ ลิโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci) ซึ่งเขียนภาพที่เหมือนจริง (Realistic) โดยศึกษากายวิภาค (Anatomy) ของคน และได้มีความดำริริเริ่มในประดิษฐ์กรรมหลายอย่าง จนถึงขั้นว่าเป็นอัจฉริยะ ที่สามารถรวมทั้งศาสตร์ ศิลปะ ศาสนาไว้ในคน ๆ เดียวกัน ซึ่งเป็นเรื่องยาก ที่สมองซีกซ้ายและซีกขวา จะทำงานได้อย่างกลมกลืนกันในคน ๆ เดียว และหลายปีมาแล้ว มีคนกล่าวว่าในประเทศไทยเรามีบุคคลที่มีลักษณะของ เรอเนสซองซ์ แมน เช่นกัน นั่นคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ความสำเร็จของพระองค์ในการได้รับการจดสิทธิบัตรในสิ่งประดิษฐ์ เช่น กังหันชัยพัฒนา ฝนเทียม และอื่น ๆ นั้น แสดงถึงความสนพระราชหฤทัยในวิทยาศาสตร์ อาตมาได้มีโอกาสเข้าไปในวังสวนจิตรลดา อาตมาเห็นแต่สิ่งประดิษฐ์และเครื่องทดลองทางนวัตกรรมทั้งหลาย เป็นพระมหากษัตริย์ที่ไม่ได้มีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือ

ฟังเพื่อในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ในขณะที่เดียวกัน พระองค์ได้มีความสนพระราชมุทิต ในพระพุทธรูปศาสนาอย่าง ลึกซึ้ง ผลงานเรื่องพระมหากษัตริย์ ถือเป็นตัวอย่างที่รวมสองสิ่ง อยู่ในบุคคลคน ๆ เดียวกัน

ท่านพุทธทาสเรียกว่า "การไถนด้วยควาย ๒ ตัว" คือ ตัวรู้ กับ ตัวแรง ตัวรู้ คือ ศาสนาและจริยธรรม และ ตัวแรง คือ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

ปัญหา คือ ทำไมเราจึงไม่สามารถรวมเอาทั้งตัวรู้ ตัวแรง ทั้งศาสนา วิทยาศาสตร์ ไว้ในคน ๆ เดียวกัน

เหตุ เพราะ ข้อจำกัดประการหนึ่งคือ เมื่อศึกษาวิทยาศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อแยกศึกษาเฉพาะ เจาะลงในแต่ละสาขามากขึ้น เราจึงไม่มีคนอย่าง ลีโอนาร์โด ดา วินชี ในยุคเริ่มต้นวิทยาศาสตร์อีกแล้ว ต่างคนต่างชุด หลุมแห่งความรู้ แม้แต่ศาสนาเอง ยังมีพยายามที่จะสร้างค่าย สร้างอาณาบริเวณของตนเอง อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ มุ่งแสวงหาความจริง เมื่อแสวงหาความจริงไปถึงที่สุด มันเหมือนกับชุดลงไปในดิน เพื่อค้นหาต้นไม้ ต้นน้ำนั้น ในที่สุดจะมาบรรจบถึงกัน เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน และถ้า เราไปถึงตรงจุดนั้น วิถีชีวิต วัฒนธรรมต่าง ๆ จะเป็นเรื่องที่ประสานกลมกลืนกัน อย่างไม่เกิดความแปลกแยก

แต่ทำไมจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะขัดกัน เพราะเหตุว่า เราทุกคนไม่ได้มุ่งแสวงหาปัญญา การเข้าถึงธรรมะ อาจจะเป็นพวกที่มีศรัทธามาก เรียกว่า **สัตถาธิกะ**

สัตถาธิกะ

การบรรลุดุธรรมมีทั้ง

ปัญญาธิกะ **หนักในทางปัญญา**

วิริยาธิกะ **หนักในการบำเพ็ญเพียร ขยันหมั่นเพียร และ**

สัตถาธิกะ **หนักในการมีความเชื่อเป็นพื้นฐาน**

ผู้ที่เป็นสัตถาธิกะนั้น อาจจะมีศรัทธาในศาสนาเป็น "Dogmatic" ติดคัมภีร์ หรือ อาจจะไปศึกษาวิทยาศาสตร์ แต่เอาวิทยาศาสตร์มาเสริมไสยศาสตร์ ดังที่มีผู้พยายามเอาทั้งเรื่องของศาสนา และ ทฤษฎีสัมพันธภาพของไอน์สไตน์ มาอธิบายถึง กาละ การย่นระยะทาง อธิบายอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นไปได้ แต่อธิปาฏิหาริย์ ในสมัยนี้ ไม่ต้องฟังศาสนาแล้ว เขาฟังวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้ที่เป็น สัตถาธิกะ หันไปศึกษาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็น "Scientism" งามงายในวิทยาศาสตร์ ไม่ได้แสวงหาปัญญา วิทยาศาสตร์ว่าอย่างไรจะว่าตามนั้น ไม่ได้แสวงหาความจริง เพราะฉะนั้น วันนี้เราจะทำอะไรที่จะไม่เป็นประเภทงามงาย ทั้งในไสยศาสตร์ ทั้ง "Scientism" และ "Dogmatic" ทำอย่างไรที่จะศึกษาทั้ง วิทยาศาสตร์ และ ศาสนา ให้ถึงแก่น ประเด็นนี้ คือ ทำอย่างไรในเมื่อเราได้ชุดหาความจริงลงไปถึงตื้นที่ลึกและเชื่อมโยงถึงกัน หมายความว่า แท้ที่จริง พระพุทธศาสนา กับ วิทยาศาสตร์ เสริมซึ่งกันและกัน ขอเพียงแต่ให้ท่านทั้งหลายศึกษาด้วย **วิถีที่ถูกต้องเท่านั้นเอง**

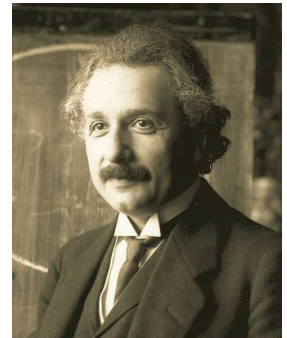
ปรมัตตลัจจะ

คำว่า เสริมซึ่งกันและกัน นั้นหมายความว่าอย่างไร ขอมองในมุมมองของพระพุทธศาสนา ก่อน ทางด้านพระพุทธศาสนาถือว่า **ปรากฏการณ์ในโลกนั้น ช่วยให้เข้าถึงธรรมะทั้งสิ้น “มองโลกให้เป็น เราจะเห็นธรรม”** ในสมัยก่อน มีบันทึกไว้ว่า “พระท่านฟังเพลงขับที่เกี่ยวข้องกับ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วสามารถบรรลุธรรมได้” ถ้าสมัยนี้ เราฟังคำพูดของนักวิทยาศาสตร์ อาจจะบรรลุธรรมได้เช่นกัน วันนี้ท่านทั้งหลายตั้งใจฟังให้ดี อาจจะได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะฉะนั้น ธรรมะจึงมีอยู่ในทุกสิ่ง และเมื่อท่านทั้งหลายมองเห็นความจริง ท่านจะเห็นธรรมะ ธรรมะที่ว่่านั้น คืออะไร คือ **“ปรมัตตลัจจะ”** ความจริงในตัว และเมื่อเข้าสู่ปรมัตตลัจจะในส่วน of วิทยาศาสตร์

อาตมาขอยกตัวอย่างคนที่ศึกษาฟิสิกส์อย่างลึกซึ้ง และเข้าถึงแก่นของฟิสิกส์

คือ **อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein)**

เมื่อไอน์สไตน์ เข้าถึงสังขารแห่งทฤษฎีสัมพัทธ์ หรือทฤษฎีอื่น ๆ ก็ตาม ไอน์สไตน์บอกว่า สิ่งที่เขาค้นพบนั้น อาจมีส่วนช่วยให้ศาสนาเข้าใจถึงสังขารของศาสนาได้มากขึ้น ไอน์สไตน์ใช้คำว่า "Scientific reasoning can aid religion in another way, another sense" สิ่งที่เขาค้นพบ ช่วยนักศาสนาให้อธิบายศาสนาได้ดียิ่งขึ้น และในขณะเดียวกัน ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์หันมาสนใจศาสนา ซึ่งไอน์สไตน์เรียกว่า **“Cosmic Religion”** เป็นศาสนาแห่งจักรวาล

เมื่อเรามองในมุมมองของนักวิทยาศาสตร์นั้น ศาสนาถือเป็นวิถีชีวิตที่แยกไม่ออกจากวิทยาศาสตร์ ขอเพียงแต่ให้ท่านทั้งหลายเข้าถึงแก่นของวิทยาศาสตร์

ถามว่าแก่นของวิทยาศาสตร์ คือ ฟิสิกส์ มันหมายถึงอะไร

ตอบโดยง่าย ๆ โดยสรุปว่า **“เห็นสรรพสิ่งเป็นหนึ่งเดียว”**

บนพื้นฐานของทฤษฎีสัมพัทธ์ สมการของไอน์สไตน์ที่ว่า $E=MC^2$ หมายถึงอะไร หมายถึง พลังงานทั้งหมดคือ มวลสาร สสาร สสารคือพลังงาน ถ้าเรามองสิ่งที่เราเห็นทั้งหมดเชื่อมโยงโดยความเป็นสนามพลังงานทั้งหมด ทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นหนึ่ง แต่ความเป็นหนึ่งนั้นไม่ได้บอกว่าเป็นจิต เป็นสสาร เป็นวัตถุ เพราะมวลสารที่ว่านั้น ไม่มีมายืนย่น

เพราะฉะนั้นถ้าเราจะพูดเรื่องนี้ต่อไป เท่ากับว่า ยิ่งวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะสายฟิสิกส์ซึ่งเป็นแกนนำแสวงหาความจริงพบมากขึ้นเท่าไร ยิ่งยืนยันสังขารของพระพุทธศาสนาในเรื่อง อนัตตา และ ปฏิจตสมุปบาทมากเท่านั้น

ปฏิจกสมุปบท

“ปฏิจกสมุปบท” เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา

คือ เมื่อเรามองเห็นสิ่งต่าง ๆ อาศัยกันและกันเกิดขึ้นนั้น วิทยาศาสตร์ค้นพบ ทฤษฎีสัมพัทธ์โดยควอนตัม พระพุทธศาสนาค้นพบเช่นกัน แต่วามันต่างกันตรงไหน ต่างกันตรงที่ว่า การค้นพบทางศาสนานั้น เน้นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เปลี่ยนแปลงจิตใจ ให้เป็นคนดีขึ้น ประเสริฐขึ้น ในขณะที่การค้นพบโดยการทดลองทาง วิทยาศาสตร์นั้น อาจจะไม่กระทบแก่นแห่งความเป็นบุคคล อาจจะไม่ได้อำนาจให้ชีวิตดีขึ้นเลย

การค้นพบสังกรรมในทางศาสนา ทำให้มีกรรม **ปัญญาจะคู่กรรม** ปัญญาเห็นว่าสรรพสิ่งเชื่อมโยงกัน เรากับ เขาไม่ต่างกัน แล้วเกิดความสงสัยหัวใจที่จะช่วยเหลือคนอื่น ถ้าเราเห็นสรรพสิ่งเชื่อมโยงกันในเชิงวิทยาศาสตร์ ถามว่านักวิทยาศาสตร์สงสาร หัวใจ มีกรรมเพื่อช่วยมนุษยชาติ หรือสร้างระเบิดปรมาณู เพราะฉะนั้นเมื่อ ไลน์สไตน์ได้ทำหนังสือยื่นยันไปที่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ว่า “ปรมาณูสร้างได้ ระเบิดอะตอมมิก บอมบ์สร้าง ได้” หลังจากเมื่อฮิโรชิมา นางาซากิถูกโจมตีด้วยระเบิดนิวเคลียร์ ไลน์สไตน์คิดอย่างไร วิทยาศาสตร์เมื่อศึกษามาก ๆ ขึ้นไปนั้น นำไปสู่กรรมคุณหรือไม่

ในที่สุด ไลน์สไตน์จึงหันมาศึกษาเรื่อง สิ่งที่เราค้นพบน่าจะก่อให้เกิดความเชื่อมโยง เป็นองค์รวม (Holistic) เป็นเอกภาพ และมองสรรพสิ่งเป็นหนึ่งเดียว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นที่มาของการนำเอาแนวคิดทางศาสนา ของไลน์สไตน์ มาพูดกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

แต่หลังจากที่เกิดระเบิดนิวเคลียร์แล้ว การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ เมื่อมองในมุมของศาสนา ช่วยยืนยันสัง กรรมที่พระพุทธเจ้าได้ประกาศไว้เมื่อประมาณ ๒,๕๐๐ ปีก่อน ในอดีตเมื่อสมัย ๒,๐๐๐ ปีก่อน สิ่งทีวิทยาศาสตร์ ค้นพบอาจจะขัดแย้งกับสิ่งที่พระพุทธเจ้าได้ค้นพบ จนเมื่อร้อยปีที่แล้ว โลกเชื่อว่ามีอะตอม มีปรมาณู

อะตอม แปลว่า ไม่สามารถจะแบ่งย่อยไปได้อีก (Uncuttable) ตั้งแต่สมัยกรีก เมื่อกระทั่งถึงร้อยปีที่ผ่าน มา ก่อนพบอะตอมจริง ๆ ในทางวิทยาศาสตร์ โลกเชื่อว่าสิ่งที่เป็น มูลฐานของจักรวาลนี้ เมื่อย่อยไปที่สุดแล้ว มันจะไป ถึงอนุที่เล็กที่สุดที่เรียกว่า **ปรมาณู** หรือ **อะตอม** แล้วแบ่งไปไม่ได้อีกแล้ว นั่นคือคำสอนที่พูดในทางปรัชญาว่าเป็น Substance สิ่งทีดำรงคงอยู่ได้ด้วยตัวมันเอง ไม่สามารถจะแบ่งแยกไปได้ Substance ทีมีการตั้งอยู่ด้วยตัวมันเองนั้น ตรงข้ามกับ อนัตตา คำสอนเรื่องอนัตตาในพระพุทธศาสนา ท่านอย่าไปเข้าใจว่า อนัตตา ในทางพุทธศาสนานั้น หมายถึงไม่มีตัวตน ไม่มี Self ไม่มีอัตตา (Ego) เพราะพระพุทธเจ้าใช้คำว่า “**สัพเพ ธรรมา อนัตตา**” สิ่งทั้งหลายทั้ง ปวงไม่ว่าจะเป็นนามธรรม เป็นวัตถุธรรม เป็นจิต เป็นอนัตตาทั้งสิ้น แม้แต่ไมโครโฟนที่เอามาใช้ขณะนี้ ถือเป็นอนัตตาเช่นกัน ไม่มี Substance แต่ว่าโลกเกือบ ๒,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา บอกว่ามี Substance มีอะตอม มีอิตตาอย่างที ศาสนาพราหมณ์สอน มีสิ่งที่แบ่งย่อยไม่ได้ มีฉะนั้นเขาคงไม่ใช่คำว่า อะตอม ซึ่งแปลว่าแบ่งแยกไม่ได้ **อะตอม คือ อัตตาในทางฟิสิกส์**

เวลาที่เรแปลคำว่า อนัตตา เป็นภาษาอังกฤษ จึงได้เป็นสองคำว่า “Non-ego” หรือ “Non-self” กับ “Non-substantiality” ในเชิงวัตถุธรรมไม่มี Substance พระพุทธศาสนาไม่เคยไปทะเลาะกับใคร พระพุทธศาสนาเราสอน เรื่อง **อนัตตา** ซึ่งถือเป็นเสียงข้างน้อยมา ๒,๐๐๐ ปี ในบรรดาศาสนาสำคัญของโลก มีพระพุทธศาสนาเพียงศาสนา

เดียวที่สอนเรื่อง อนัตตา แต่วิทยาศาสตร์สมัยโบราณ ได้ให้การสนับสนุนศาสนาอื่น ที่สอนเรื่อง อัตตา ทั้งพราหมณ์ ทั้งคริสต์ และอิสลาม พุทธศาสนาไม่เคยไปได้แย้งใคร หรือ ศาสนาใด พุทธศาสนาค้นพบลัทธิธรรมอย่างไร ก็สอนไปตามที่พุทธศาสนาค้นพบเท่านั้นเอง จนกระทั่ง เมื่อ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา การค้นพบอะตอมพร้อมกับอิเล็กตรอน ซึ่งเป็นอนุภาคที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบ แล้วขยายเป็นโปรตรอน นิวตรอนและขยายเป็นโพตอน และกลายเป็นควอก (Quark) จนเป็นควอนตัมในปัจจุบัน และเข้ากันได้กับพุทธศาสนา จนกลายเป็นอนัตตาไปโดยปริยาย

พระพุทธศาสนาไม่ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องอะไร ไม่ได้ยกเอาคำสอนเหล่านี้ มาใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมคำสอนพระพุทธศาสนาแต่อย่างใดตลอดช่วงเวลา ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา

เพราะฉะนั้นวันนี้ น่าจะให้ท่านทั้งหลายได้มาช่วยกัน ลองนำเอาการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ในรอบศตวรรษที่ผ่านมา ซึ่งสามารถ Confirm ยืนยัน **สังขธรรมในพุทธศาสนา** คือ **ปรมัตถสัจจะ** เอามาพูดและเทียบเคียงให้เห็นกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ดีหรือไม่

ประการนี้เอง ที่อาตมาอยากจะบอกว่า เมื่อพระพุทธเจ้าได้สอนเช่นนี้ แต่ไม่ได้ให้ทรงทะเลาะกับใคร สิ่งไหนที่สอดคล้องกับคำสอนทางพุทธศาสนา ให้นำมาใช้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า "นาหัง ภิกขเว โลเกนะ วิเวทามิ ภิกขุทั้งหลาย เราไม่วิเวท ไม่ทะเลาะกับชาวโลก" ธรรมะวาที ผู้กล่าวถึงความจริงนั้น อะไรจริงจะพูดในทางเดียวกันอยู่แล้ว จะทะเลาะกันทำไม เมื่อวิทยาศาสตร์พูดไปทางไหน ในทางที่เป็นจริง สอดคล้องกับพุทธศาสนา เรานำมาสอนในพุทธศาสนาได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องไปทะเลาะกัน

ในกรณีนี้ พระพุทธเจ้า จึงบอกว่า **สังขธรรม ไม่ได้ถูกผูกขาด โดยพระพุทธศาสนา** "อุปปาทา ภิกขเว ตถาคตานัง อนุปปาทา วา ตถาคตานัง ตถาคตเจ้าจะอุบัติหรือไม่ก็ตาม ธรรมชาตุ ธรรมฐิติ กกฎแห่งธรรมนิยาม ปฏิจจสมุปบาทนั้นมันมีอยู่แล้ว" พระพุทธเจ้าเป็นแต่เพียงผู้ค้นพบ ประกาศ เปิดเผย กระทำให้แจ้ง และเมื่อวันหนึ่ง พระพุทธเจ้าประกาศไปนานแล้ว นักวิทยาศาสตร์จึงมาค้นพบ มาประกาศ มาเปิดเผย มาทำให้แจ้ง แล้วจะมีอะไรที่อัศจรรย์ นอกจาก **ยืนยันในสิ่งที่พระองค์ได้ค้นพบ**

เพียงแต่ถามว่า แล้ววิธีค้นพบนั้นใช้วิธีการอะไร ถ้าวิทยาศาสตร์ใช้การทดลองในห้อง Lab เป็น Empirical Experiment อาตมาถือว่าในทางพุทธศาสนานั้นเป็น Thought Experiment การทดลองในทางความคิด แต่ไม่ใช่เป็น Logical ไม่ใช่ตรรกะ ใช้วิปัสสนาญาณ และท่านอย่านึกว่า วิทยาศาสตร์นั้นทดลองโดยไม่ใช่

Thought Experiment นักปรัชญานำมาใช้เช่นกัน อาตมาศึกษาทางด้านปรัชญา ทราบว่าเมื่อมอง ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ จะพูดถึงทฤษฎีโมเวฟัวร์ แบคเฟลด์ จะยกสถานการณ์จำลองขึ้นมาตามบทละคร เมื่อไอน์สไตน์จะทดลอง เพื่อพิสูจน์เชควอนตัม ได้ทำ Thought Experiment

ในเรื่อง EPR Experiment เมื่อปี ๑๙๓๕ ทดลองให้เห็นว่า ตัวอนุภาคของแสง ซึ่งเรียกว่าโพตอน แบ่งเป็นขั้ว A กับ B แยกไปคนละทาง แต่ไอน์สไตน์ทดลองในความคิด ใช้ทีม ๓ คน แล้วเขียนมาเป็นบทความที่สำคัญ เพื่อพิสูจน์ทฤษฎีควอนตัม ในปี ๑๙๓๕ แยกไปคนละขั้ว ประหลาดตรงที่ว่า A กับ B ซึ่งเป็นอนุภาคโพตอนด้วยกัน และมาจากแสงด้วยกัน เวลาเคลื่อนที่ มันเคลื่อนที่ด้วยความเร็วของแสง เวลาอยู่คนละขั้วคนละมุม ทำไมมันรู้จักกัน ถ้าแยก A ไป

เหนือแล้ว B จะไปทางเหนือด้วย โอนส์ไตน์บอกว่า มันสื่อถึงกันได้อย่างไร เพราะการจะสื่อถึงกันในเชิงวัตถุ ต้องไวกว่าแสง

ในกรณีนี้แสดงว่า ยังมีสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ อะไรเป็นตัวเชื่อมระหว่างทั้งสองอนุภาค นั่นคือ อนุภาค A กับ B ซึ่งเป็นอนุภาคโพตอนด้วยกัน อนุภาคทั้งสองนั้นถึงได้รู้และเคลื่อนที่ด้วยกันหมดทั้งหมด เมื่อพิสูจน์ไม่ได้ว่ามีตัวเชื่อมกันอย่างไร แสดงถึงข้อบกพร่องแห่ง ทฤษฎีควอนตัม ที่ไม่สามารถอธิบายได้ โอนส์ไตน์จึงปฏิเสธทฤษฎีควอนตัม เพราะต้องการให้สิ่งต่าง ๆ อธิบายได้ทั้งหมด เมื่ออธิบายไม่ได้ ทำให้คนเกิดความสงสัยในวงกว้างเกี่ยวกับทฤษฎีควอนตัม และเชื่อตาม Thought Experiment ของ โอนส์ไตน์ ว่ายังมีข้อบกพร่องในทฤษฎีควอนตัม แม้ว่า ๑๐ – ๒๐ กว่าปียังคงเชื่อว่าตามความคิดของ โอนส์ไตน์ จนกระทั่ง เมื่อประมาณเกือบ ๓๐ ปีที่ผ่านมาจึง ได้ทำการพิสูจน์ด้วยการสังเกต โดยการเอา A กับ B แยกกัน มันรู้จักกันจริง ๆ มันเคลื่อนที่ไปเหมือนกับมันกำลังส่งสัญญาณ ถ้าพูดในทางศาสนา สงสัยว่ามันมีจิต จึงรู้จักกันและรู้ว่าจะทำให้เคลื่อนที่สั้นขึ้น ยาวขึ้น ทั้ง ๆ ที่มันไม่มีทางส่งสารถึงกันเลย มันไปในทางเดียวกันหมด ทำไมเป็นเช่นนั้น นักวิทยาศาสตร์บอกว่า โดยทฤษฎีของ โอนส์ไตน์ ไม่สามารถอธิบายได้ ต้องอธิบายโดยทฤษฎีของควอนตัม ทฤษฎีของควอนตัมอธิบายอย่างไร อธิบายได้โดยทฤษฎี โอนส์ไตน์คือว่าทั้งสองอนุภาคนั้น มันมีที่อยู่ เคลื่อนไปที่ไหน จะมีที่อยู่ของมัน มี Location อยู่ แยกออกจากกัน วิ่งหากัน เพราะฉะนั้น มันสื่อสารถึงกัน มันคนละที่ มันเป็นอนุภาค มันเป็น Particle แต่ทฤษฎีควอนตัมพิสูจน์แล้วว่า มันรู้จักกันจริง ๆ มันไม่ใช่อนุภาค มันเป็น Wave มันเป็นคลื่น เพราะฉะนั้นความจริงในระดับควอนตัม มันเป็นคลื่น คือ มันเป็นความจริงเดียวกัน แต่มันแผ่กระจายไป เหมือนเราโยนก้อนหินไปในสระน้ำ น้ำแตกกระจายเป็นวงกว้าง มันอันเดียวกัน แต่แปลกที่ว่าอนุภาค เวลาเราไปสังเกตมัน มันเป็นอนุภาค แต่เวลาเราไม่สังเกตมัน มันเป็นคลื่น จึงเกิดทฤษฎีเรื่อง Dual Reality ขึ้นมา ว่าสรรพสิ่งในโลกนี้ เมื่อย่อยไปถึงที่สุดแล้วมันมี "ทวิลักษณ์" คือ เป็นคลื่นและเป็นอนุภาค อนุภาค คืออยู่ที่ Static นิ่ง เป็นคลื่น คือ กระจาย เป็นความจริงที่แปลกแยก เดี่ยวปรากฏตรงนั้น ปรากฏตรงนี้ เพราะฉะนั้น A กับ B มันเป็นอันเดียวกัน มันจึงได้รู้กัน จึงเกิดนิยายวิทยาศาสตร์ที่ว่า คน ๆ เดี่ยวสามารถใช้ Quantum Leap ได้ คือจะไปอยู่ที่ใด ๆ ได้ ในความเป็นจริงคืออะไร เขาเรียกว่า "Non separability" คือ การอาศัยซึ่งกันและกัน จนแยกกันไม่ออก ยืนยันทฤษฎี ความคิดทางพุทธศาสนา ที่เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท สรรพสิ่ง ถ้ามองในฐานะที่เป็นอะตอม เป็นพลังงาน มันสื่อถึงกัน โดยลักษณะ โพตอน เพราะฉะนั้นไม่ว่าอยู่ที่ไหน ต้องเห็นจักรวาลเป็นภาพรวมเป็นหนึ่ง ไม่ได้แยกกันเป็นส่วน ๆ อย่างที่เราคิด

ดังนั้นยังศึกษา ควอนตัม Theory ควอนตัมฟิสิกส์ไปมากเท่าไร จึงเป็นสิ่งยืนยันในเรื่อง ปฏิจจสมุปบาท การอาศัยซึ่งกันและกันมากขึ้นเท่านั้น ต้องพูดให้ความเป็นธรรมกับ โอนส์ไตน์ว่าทำไมเขาจึงไม่เห็นด้วยกับเรื่องนี้ โอนส์ไตน์บอกว่าพระเจ้าไม่ได้ทอดลูกเต๋า จักรวาลไม่ได้เกิดขึ้น โดยสิ่งที่พยากรณ์ เพราะถ้ามันเป็นคลื่น เดี่ยวอยู่ที่นั่น เดี่ยวอยู่ที่นั่น เดี่ยวโผล่ที่นั่น เดี่ยวโผล่ที่นั่นแล้ว เราไม่สามารถพยากรณ์ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น

กฎแห่งกรรม

ถามว่า ทฤษฎีควอนตัม ขัดกับกฎแห่งกรรมหรือไม่ กฎแห่งกรรมนั้น เป็นกฎของเหตุและผล สัมพันธ์มาจาก ปฏิจตสมุปบาท นั่นเอง กรรม นิยามมาจากกรรมนิยาม คือ ปฏิจตสมุปบาท กฎแห่งกรรมเพียงแต่บอกว่า เมื่อมีสิ่งหนึ่งอีกสิ่งหนึ่งจึงมี เมื่อท่านทำอย่างนี้มันจะเกิดสิ่งนี้ มันจะมาเป็นสายอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเพียงแต่บอกว่า สิ่งต่าง ๆ เมื่อเกิดขึ้น มันเป็นผลมาจากอะไร แต่ไม่ได้บอกว่า สิ่งที่เราทำในวันนี้ มันจะก่อให้เกิดผลอะไรได้เสมอไป คนไหนเชื่อตามสิ่งที่เราทำทุกอย่าง พวกสแกนกรรมทั้งหลายมักจะนึกว่า ทำตรงนี้นะ ก.ข.ค นะ ต้องได้รับ ก.ข.ค ๑ อย่างเหมือนกันเลย ไปฆ่าเขา เขาจะฆ่าเรา ๕๐๐ ชาติ ไปตีหัวแมวเราจะปวดหัว ไปตีหัวแมวเราจะปวดหัวไปอีกหลายร้อยชาติ ไปสแกนกรรมกัน พวกสแกนกรรมเป็น Determinism เป็นกลุ่มนียัตินิยม ทำอย่างนี้ต้องไปก่อให้เกิดสิ่งนั้น แต่จริง ๆ แล้ว กฎแห่งกรรม เหมือนกับ ทฤษฎีควอนตัม คือ กฎแห่งกรรมเป็น Unpredictable เพราะอะไร ทางตรรกะทาง Logic ง่าย ๆ คือ ถ้าท่านทำอะไร ท่านทำผิดแล้วต้องรับผล ๑๐๐% ตามสิ่งนั้น ท่านไม่มีทางที่จะไปนิพพาน นิพพานเป็นไปไม่ได้ เพราะคนเราทำบาป ๕๐ ทำบุญ ๕๐ แล้วเกิดชาติหน้าไปใช้หนี้บาป ทำบาปไปอีก ๗๐ หนทางสู่นรกอย่างเดียว คงจะไม่มีคนบนโลกใบนี้มากมายขนาดนี้

แต่เนื่องจาก เจตนาหัง ภิกขเว กรรมมัง วทามิ เรากล่าวว่า เจตนา เป็นกรรม พระพุทธเจ้าตรัส เจตนาในการตัดสินใจ ต่อให้สิ่งเร้ามา แต่ถ้าเราไม่ทำเขา เราจึงสามารถเปลี่ยนกระแสกรรมได้ จึงสามารถเป็นอริยบุคคลได้ เป็นพระอรหันต์ได้ เพราะฉะนั้นบางคนจึงไปมองเรื่องกรรมเป็นตัวตัดสิน (Determinism) เป็นสาเหตุและผลลัพธ์ (Cause and Effect) ดายตัว ไม่ได้เข้าใจพุทธศาสนา และผลที่ตามมา นิพพานจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าท่านทั้งหลายเชื่อเช่นนั้นตามที่พวกสแกนกรรมเชื่อ เพราะไม่มาฟังรายการปาฐกถาธรรมนี้นั่นเอง ฉะนั้นท่านไม่ต้องห่วงเลยว่า ยังมีทฤษฎี Uncertainty ความไม่แน่นอนของควอนตัม จะไปลบล้างกฎแห่งกรรม จะไปลบล้าง ปฏิจตสมุปบาท บางทีพวกเราไม่เข้าใจนักวิทยาศาสตร์ เราชาวพุทธจะรีบไปปฏิเสธไม่ฟังเลย จะทำให้ไม่ได้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่มาอธิบายศาสนา

อัตตา (Ego)

ขอกล่าวถึงอีกประเด็นหนึ่ง นักวิทยาศาสตร์บางท่าน ทำไม่จึงหันมาสนใจศาสนา คำตอบคือ ไม่เสมอไป เพราะวิทยาศาสตร์นั้นศึกษาความจริง พระพุทธศาสนานั้นศึกษาความจริงเช่นกัน แต่ความจริงทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับจิต จึงสามารถเปลี่ยนสภาพจิตใจ ให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีเมตตา มีกรุณา เชื่อมโยงสรรพสิ่ง แต่เมื่อใดที่วิทยาศาสตร์ในเชิงฟิสิกส์ ที่เห็นสรรพสิ่งเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว ไม่แยกตัวกูของกู ไอน์สไตน์จึงบอกว่า เมื่อเห็นทฤษฎีสัมพัทธ์ อย่างที่ว่า ไอน์สไตน์จึงบอกว่า เป้าหมายของศาสนาทุกศาสนา คือ ปลดปล่อยมนุษยชาติจากที่คุมขังแห่ง Ego แห่งอัตตา เป้าหมายของทุกศาสนา

ศัพท์ของไอน์สไตน์คือ Liberate การปลดปล่อยพวกเราจาก Bondness of Ego Centric Caving คือ การปลดปล่อยจากพันธนาการแห่งตัวตน ที่มีรากฐานอยู่บนอุปาทาน Ego Centric คือ อัตตวาอุปาทาน ถู่ว่า มีตัวกูของกู ไอน์สไตน์บอกว่า ทำไม่จึงต้องมีตัวกูของกู ไอน์สไตน์ใช้คำว่า เพราะพวกเรามี "Optical Delusion" Optical Delusion

คืออะไร เวลาเรามอง ท่านมองมา หรืออาตมามองไปที่ท่าน ใครเป็นศูนย์กลางของการมอง ตัวท่าน สัญญาของเรา (ที่ตา) มันมี Point of Reference มีที่อ้างอิง คือ ตัวฉัน และนั่นคือตัวท่าน ตัวคนอื่น เพราะฉะนั้น ตัวกู้อยู่ที่นั่น นั่นตัวใครไม่รู้ แยกกัน โดยสัญญา เกิดมาเป็นมนุษย์ มันไม่ต้องทำอะไร เกิดมา ลืมตามา จะแยกเป็นตัวฉันของฉันอยู่แล้ว

พระพุทธศาสนาเรียกว่า "สัญญาวิปลาส" วิปลาส ไม่ได้แปลว่า วิปริต บ้าบอ ศัพท์ทางศาสนา หมายถึง บิดเบือน คือ Delusion "Optical Delusion" คือ สัญญาวิปลาส นั่นเอง แต่พุทธศาสนายังไปต่อ พอเห็นภาพบิดเบือน เราจะไปคิดให้บิดเบือน มีตัวกู ทางพุทธศาสนาเรียกว่า จิตตวิปลาส วิปลาสไม่ใช่ภาษาไทย เป็นภาษาพระ ไม่ถึงกับ บ้า แล้วกลายเป็น ทิฐิวิปลาส ในทางพุทธศาสนา คือ มีตัวฉัน ของฉัน มีอัตตา ในพระสูตรที่ว่าด้วย "ปัญจสัญญาสังขา" คือกระบวนการที่เริ่มจากอัตตา

ไอน์สไตน์บอกไว้ชัดเจนว่า วิปลาส ตัวกูของกู อันเกิดจาก Optical Delusion สัญญาวิปลาส แต่ไอน์สไตน์ ไม่ได้บอกถึง จิตตวิปลาส ทิฐิวิปลาส พุทธศาสนาเน้นสอนวิธีกำจัดวิปลาส คือ กรรมฐาน ดังนั้นทำอย่างไรจึงจะ จำกัด จิตตวิปลาส ทิฐิวิปลาสได้ ซึ่งวิทยาศาสตร์ไม่สามารถบอกได้ เพราะฉะนั้น ไอน์สไตน์จึงบอกว่า ศาสนาต้อง ช่วยทำลายสิ่งที่ยึดโยงกับตัณหา อุปทาน อันเกิดจาก Optical Delusion โดยใช้สัญญาญาณของเราแล้ว เมื่อเราเห็น สรรพสัตว์ทั้งหลายเชื่อมโยงเป็นหนึ่ง แล้วเราเกิดสิ่งที่เรียกว่า การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ศาสนาแห่งอนาคต (Cosmic Religion)

ฉะนั้นไอน์สไตน์จึงบอกว่า จากประเด็นดังกล่าวเหล่านี้ ศาสนามีส่วนช่วยพัฒนาให้เกิดจริยธรรม และ ศาสนาในอนาคต ต้องยอมรับสัจจะธรรมในทางวิทยาศาสตร์ และมีจริยธรรมที่ทำลายอัตตาด้วย ท่านทั้งหลายในที่ ประชุมแห่งนี้ลองพิจารณาว่ามีศาสนาใดบ้าง ที่มุ่งเน้นโจมตีไปที่อัตตาโดยตรง เราไม่จำเป็นต้องอ้างสิ่งที่ไอน์สไตน์ กล่าวไว้ เราสามารถรู้ได้ว่าศาสนานั้น คือ พุทธศาสนา นั่นเอง เพราะเราอ้างต่อ ๆ กันมา จนกระทั่งนักวิทยาศาสตร์ ถามว่า ท่านเอามาจากหนังสือเล่มไหน อ้างได้แนบเนียนมาก จนบัดนี้ อาตมายังค้น ไม่พบข้อความที่ว่า ศาสนาใน อนาคต คือ Cosmic Religion แล้วพุทธศาสนาสอดคล้องกับแนวคิดนี้ แต่เราอย่าปฏิเสธว่า ไม่ใช่ของไอน์สไตน์ เพราะเมื่อเราอ่านคำสอนและแนวคิดของไอน์สไตน์ทั้งหมดแล้ว สุดท้ายจะนำไปสู่การสรุปเช่นนี้อยู่แล้วนั่นเอง

ตามทีอาตมาอ่านมาหลายเรื่องเกี่ยวกับ Cosmic Religion ไอน์สไตน์ได้อ้างถึงพระพุทธเจ้าในบางแห่ง และ อ้างศาสนาของตะวันออกศาสนาอื่น ๆ ด้วย แนวคิดโดยสรุปคือ เพื่อลดอัตตา เชื่อมโยงเป็นหนึ่ง วิทยาศาสตร์ก็ เช่นเดียวกัน สาขาบางสาขา ควรจะเพิ่มหรือมีแรงจูงใจในการจะเข้าถึงความจริง สัจจะธรรม ไม่ใช่เพื่อปัญญาเพียง อย่างเดียว แต่เพื่อกรุณาด้วย ไม่จำเป็นจะต้องเป็นฟิสิกส์ แต่ทำไมเราจึงต้องแสวงหาความจริงด้วยกรุณา เพื่อรักษา โรคร้ายทั้งหลาย มนุษยชาติทุกข์ทรมานเพราะ โรคภัยไข้เจ็บ แพทยศาสตร์มีกรุณาธิกะ มีกรุณาเป็นพื้นฐานในการ แสวงหาความจริง ไอน์สไตน์อาจจะเป็นปัญญาธิกะ แต่ในที่สุดจึงเกิดกรุณา แต่ทางด้านแพทยศาสตร์ หรือศาสตร์ บางสาขา แม้กระทั่งเทคโนโลยี ไม่ได้ทำเพื่อมุ่งแต่ Wealth แต่ Health มุ่งสุขภาพของมนุษยชาติ ไม่ใช่มุ่งแสวงหาแต่ ความมั่งคั่งเพียงอย่างเดียว

กรุณาเป็นฐาน ดัง *อตุตตาม์ อูปมัม กร* เขียนไว้ทำไม *อตุตตาม์ อูปมัม กร* คือการให้ นึกถึงคนอื่น พระพุทธเจ้าตรัสว่า ให้เปรียบเทียบคนอื่น คนอื่นมี รัก สุข เกลียด ทุกข์ ฉันท โคก็ เป็นฉันทนั้น ก็เป็นอย่างนั้น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ถ้าเราคิดเช่นนี้ เริ่มวิทยาศาสตร์ด้วย ฐานกรุณา ปัญญา ก็จะเกิด และไม่ทิ้งความเป็นมนุษยชาติ แต่ถ้าบอกว่า เริ่มเรียนแพทย์ เพราะจะรวย พอได้ปัญญาและอายุรมาแล้ว จะไม่มี เรอเนสซองซ์ แมน แล้ว เพราะฉะนั้นต้องเริ่มว่า เราเรียนวิทยาศาสตร์เพื่ออะไร เพื่อช่วยมนุษยชาติ พระพุทธเจ้าตรัสรู้เพื่ออะไร ออกบวชเพื่อ อะไร เพื่อช่วยมนุษยชาติให้พ้นทุกข์ ถ้าวิทยาศาสตร์จะช่วยโลก ต้องเริ่มเหมือนศาสนา คือ กรุณา ความสงสาร น้ำใจ เป็นพื้นฐาน หัวข้อการประชุมเสวนานี้ อยากเสนอให้เพิ่ม “สร้างสรรค์วัฒนธรรมแห่งปัญญาและกรุณา” แล้วจะ กลมกลืนกันทั้งศาสนาและวิทยาศาสตร์ เพื่อมนุษยชาติ เราเสียเงินทำโครงการ The Human Genome Project (HGP) (ท่านผู้อ่านสามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <http://genomics.energy.gov>) ไปเท่าไร เพื่ออะไร Genome ที่ทำ Gene Mapping ๓,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ เมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมา โครงการ The Human Genome Project (HGP) ที่ประเทศ สหรัฐอเมริกา โดยที่ ๑๐ ปีที่ผ่านมา ๓,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ เท่ากับเกือบ ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท เมื่อค้นพบ Gene Mapping หมดแล้ว นักวิทยาศาสตร์หวังว่าเมื่อทำ Gene Mapping เสร็จแล้ว นักวิทยาศาสตร์จะรักษาโรคมะเร็ง โรคที่เป็นกรรมพันธุ์ได้ทั้งหมด เราชาวโลกตั้งใจรอคอย บริษัทฯเป็นผู้ลงทุน เพราะถ้าค้นพบเสร็จเมื่อไร บริษัทฯจะได้ ผูกขาด และขายยาราคาแพง เหมือนกับกรณีที่มีประเด็นในประเทศไทยอยู่ครั้งหนึ่ง นั่นทั้งหมด เรียกว่า ความกรุณา หรือ เราจะพิจารณาว่าเป็นการ โชคดีหรือ โชคร้ายก็ไม่ทราบ เสียค่าใช้จ่ายไปเกือบแสนล้านบาท โดยยังคงไม่สามารถ จะบอกได้ว่า Gene ตัวไหนทำให้เกิดมะเร็ง ในปี ๒๕๕๒ เป็นต้นไป นักวิทยาศาสตร์จะเริ่มโครงการใหม่แทน แทนที่จะบอกว่าเป็น Genetic แต่เป็น Epigenetic ซึ่งสูงกว่า Gene ในระดับเซลล์ ที่ทำให้เกิดพันธุกรรม สามารถไป อธิบายเรื่องยีนราฟคอยาวได้ โดยผ่านทฤษฎีวิวัฒนาการ ไม่ได้มาจากพันธุกรรมอย่างเดียว ใช้คอปอຍ ๆ คอจะยาวขึ้น ได้ อันนี้มันไม่ได้อยู่ที่ DNA แล้ว กลายเป็นการส่งสมทางสิ่งแวดล้อมทางพันธุกรรม เพราะฉะนั้นใครที่ยังไม่ฉลาด ในรุ่นนี้ ยังไม่ต้องไปทำลายเพราะไม่ถือว่า DNA ใช้ไม่ได้ นั่งกรรมฐาน นั่งไปเรื่อย ๆ ๆ ๆ ต่อไปลูกหลานปัญญายาว ขึ้น ตามทฤษฎี Epigenetic ซึ่งมีความมั่นใจว่าจะรักษาโรคมะเร็งได้ อย่างรีบตาย อาตมาหวังอยู่อย่างหนึ่ง ว่าคนจนจะ ตายต่อไป เพราะผลิตยาได้แล้ว ราคาจะแพงแสนแพง เหมือนกับยารักษาโรค HIV เพราะฉะนั้นถ้าการแพทย์มีกรุณา เป็นพื้นฐาน จะช่วยมนุษยชาติ ท่านมาเรียนวิชานี้ เพื่อสิ่งนี้ รวมถึงวิทยาศาสตร์ทั้งปวง จะไปโยงถึงมนุษยชาติทั้งปวง เห็นโลกเป็นหนึ่งเดียวเหมือน อนุสไตน์ แล้วจะเกิดกรุณา เหมือนพระพุทธเจ้า มีทั้ง พระปัญญาคุณ และ พระ กรุณาธิคุณ เกิดแรงบันดาลใจในการเข้าถึงสังฆะธรรม ถ้าเป็นอย่างนี้ไม่ว่า ศาสนาหรือวิทยาศาสตร์ ต่างมุ่งไปสู่ ประโยชน์ พุทธนะหิตายะ พุทธนะสุขายะ โลกานุกัมปายะ ประโยชน์สุขแก่คนเป็นอันมาก อนุเคราะห์แก่ชาวโลก ปัญญา กรุณา ไปด้วยกัน วัฒนธรรมแห่งปัญญากรุณา จะทำให้เกิด “เรอเนสซองซ์ แมน” ดังที่เริ่มต้นมานั่นเอง

ประวัติ

พระธรรมโกศาจารย์, ศาสตราจารย์ ดร., ราชบัณฑิต

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศาสตราจารย์ (ป.ธ.๘, Ph.D.)

อายุ ๕๒ พรรษา ๑๒

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เจ้าคณะภาค ๒

เจ้าอาวาสวัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. ที่จบการศึกษา	ระดับการศึกษา	ชื่อสถานศึกษา
๒๕๑๒	นักธรรมชั้นเอก	สำนักเรียนวัดสุวรรณภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
๒๕๑๕	เปรียญธรรม ๘ ประโยค (ป.ธ.๘)	สำนักเรียนวัดประยูรวงศาวาส เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
๒๕๒๐	ประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)	กรมการฝึกหัดครูกระทรวงศึกษาธิการ
๒๕๒๑	ปริญญาตรี พธ.บ. (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง)	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕๒๓	M.A. (Philosophy)	University of Delhi, India
๒๕๒๕	M.Phil. (Philosophy)	University of Delhi, India
๒๕๒๗	Diploma in French	University of Delhi, India
๒๕๒๘	Ph.D. (Philosophy)	University of Delhi, India

๒. ประวัติการทำงานและประสบการณ์

- พ.ศ. ๒๕๔๘ - เป็นเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดประยูรวงศาวาส
- พ.ศ. ๒๕๔๘ - เป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการประสานงานกรณีพิธีพืชมบัติในภาคใต้ ตามมติมหาเถรสมาคม
 - เป็นประธานกรรมการจัดพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพิธีวางศิลาฤกษ์อุโบสถกลางน้ำ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยุธยา (๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘)
 - เป็นประธานกรรมการอำนวยการจัดประชุมชาวพุทธนานาชาติ เนื่องในวันวิสาขบูชา ประจำปี ๒๕๔๘ ณ ประเทศไทย

๓. ประวัติการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน (ในประเทศและต่างประเทศ)

- พ.ศ. ๒๕๔๘ - นำคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และนิสิตของมหาวิทยาลัยลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีพิธีพืชมบัติคลื่นใต้น้ำ ณ จังหวัดภาคใต้
 - เป็นประธานที่ปรึกษาการเจริญพระพุทธมนต์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ “๑๒ สิงหาคมพระบรมราชินี” เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ณ มณฑลพิธีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดศรีสุदारาม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ
 - เป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการประสานงานกรณีพิธีพืชมบัติในภาคใต้ ตามมติมหาเถรสมาคม
 - เป็นประธานกรรมการจัดพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพิธีวางศิลาฤกษ์อุโบสถกลางน้ำ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยุธยา ๒๓ กุมภาพันธ์
 - เป็นประธานกรรมการอำนวยการจัดประชุมชาวพุทธนานาชาติ เนื่องในวันวิสาขบูชา ประจำปี ๒๕๔๘ ณ ประเทศไทย
 - จัดประชุมผู้แทนผู้นำชาวพุทธนานาชาติเพื่อเตรียมการจัดกิจกรรมเนื่องในวันวิสาขบูชาโลก ประจำปี ๒๕๔๘ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีรองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) เป็นประธานเปิดการประชุม
 - นำคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มจร ๑๒๐ รูป/คน ไปดูงานพระศาสนาและมหาวิทยาลัย ณ ประเทศกัมพูชา

๔. งานสอนและบรรยายพิเศษ

- พ.ศ. ๒๕๔๒ - เป็นกรรมการประเมินผลงานทางวิชาการของผู้รับการศึกษาให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์พิเศษ

๕. งานการเผยแพร่

- พ.ศ.๒๕๔๖-๔๗ - เป็นประธานหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในโรงเรียน ตามสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๕
- พ.ศ. ๒๕๔๖ - เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสภาการศึกษาแห่งชาติ

๖. งานบรรยาย เทศนา และปาฐกถาธรรม

- พ.ศ.๒๕๓๑ – ปัจจุบัน – แสดงพระธรรมเทศนาในวันธรรมสวนะ ณ พระอุโบสถวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
- พ.ศ.๒๕๔๘ - แสดงปาฐกถาในงานประชุมชาวพุทธนานาชาติ เนื่องในวันวิสาขบูชาโลก ณ ศูนย์ประชุม สหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ
- บรรยาย “ความเชื่อ ศาสนา จริยธรรม และความจงรักภักดีในฐานะเป็นปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ” ณ วปอ.
- ปาฐกถา ณ มูลนิธิพระธรรมปิฎก ณ ห้องประชุมสุนันทานุสรณ์ ม.ราชภัฏสวนสุนันทา ใกล้หอสมุดแห่งชาติ
- พ.ศ.๒๕๔๗ - แสดงปาฐกถาในงานประชุมเยาวชนทางศาสนาโลก ณ ศูนย์ประชุม สหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ
- แสดงปาฐกถาในงานประชุมผู้นำชาวพุทธเนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากล สหประชาชาติ ณ หอประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
- แสดงปาฐกถาในงานประชุมวิชาการพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายานโลก ณ ศูนย์ประชุม สหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ
- พ.ศ.๒๕๔๖ - บรรยายในงานประชุมเยาวชนโลก ณ เมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

๗. ผลงานระดับนานาชาติ

- พ.ศ.๒๕๕๐ - เป็นประธานดำเนินการจัดประชุมชาวพุทธนานาชาติ เนื่องในวันวิสาขบูชาโลก ประจำปี ๒๕๕๐ กำหนดจัดระหว่างวันที่ ๒๖ – ๓๐ พฤษภาคม ณ หอประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และ ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ
- เป็นประธานสมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาโลก ซึ่งรับการคัดเลือกเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ มีมหาวิทยาลัยสมาชิก ๘๐ มหาวิทยาลัย จาก ๖๗ ประเทศ
- ปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธาจารย์ ในพิธีฉลอง ๑๐ ปีแห่งการก่อตั้งเขตปกครองพิเศษฮ่องกง ณ เขตปกครองพิเศษฮ่องกง ๓๐ มิถุนายน
- ดำเนินงานกิจกรรมมหาวิทยาลัยในฮ่องกง ๑-๓ กรกฎาคม

- นำผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยดูงานการศึกษาพระศาสนา ณ เมืองเกาสยง จีน ได้หวั่น ๑๔-๑๖ กรกฎาคม
- เข้าร่วมประชุมกรรมการสภาผู้นำศาสนาโลก ณ ประเทศสิงคโปร์ ๑๗-๑๘ กรกฎาคม
- เข้าประชุมในโอกาส ๒๐ ปี แห่งที่ประชุมผู้แทนศาสนาเพื่อสันติภาพ ณ เมืองเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น ๓-๕ สิงหาคม
- พ.ศ.๒๕๔๕ - เป็นประธานดำเนินการจัดประชุมชาวพุทธนานาชาติ เนื่องในวันวิสาขบูชาโลก ประจำปี ๒๕๔๕ กำหนดจัดระหว่างวันที่ ๗ – ๑๐ พฤษภาคม ณ หอประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และ ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ
- นำคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มจร ๘๐ รูป/คน ไปดูงานพระศาสนา และมหาวิทยาลัยในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม
- เป็นผู้แทนคณะสงฆ์ไทยไปประชุมสภาผู้นำศาสนาและความเชื่อเพื่อสันติภาพโลก ณ กรุงอัสตานา ประเทศสาธารณรัฐคาซัคสถาน ๑๔ – ๑๖ กันยายน
- ดูงานศาสนาอิสลาม ณ เมืองอิสตันบูล ประเทศตุรกี
- ร่วมอภิปรายพิเศษ ในการประชุมผู้นำชาวพุทธ ณ มณฑลจื่อเจียง ประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน

๘. ผลงานความร่วมมือระหว่างองค์กร

- พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงนามในความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาโลก พ.ศ.ล.
- พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงนามในความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กับ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประเทศไทย

๙. ผลงานที่ได้รับเกียรติพิมพ์เป็นหนังสือ

- พ.ศ. ๒๕๕๑ - ทำอย่างไรให้เรียนเก่ง
- พ.ศ. ๒๕๕๐ - พุทธวิธีบริหาร
 - ๓ ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม
- พ.ศ. ๒๕๔๘ - ธรรมรักษาใจสู้ภัยสึนามิ
 - มนุษยศาสตร์ กับ การพัฒนาประเทศ
 - การศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท

๑๐. รางวัลที่ได้รับ

- พ.ศ. ๒๕๕๑ - "ได้รับปริญญาคุณภักดิ์บัณฑิตติมศักดิ์ สาขาภาษาอังกฤษ จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- พ.ศ. ๒๕๔๕ - ได้รับยกย่องเป็น "ผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาของชาติ" จากคุรุสภา
- พ.ศ. ๒๕๔๘ - ได้รับรางวัลกิตติคุณ "เสมาคณูปการ" จากกระทรวงศึกษาธิการ
- ได้รับเข็มกิตติคุณสถาบันพระปกเกล้า

- พ.ศ. ๒๕๔๗ - ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาพระพุทธศาสนาจากมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย
- ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาการบริหารองค์การ
จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม

๑๑. สมณศักดิ์

- พ.ศ. ๒๕๔๘ - ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ที่ พระธรรมโกศาจารย์ สุนทร
ญาณดิลก สาธกธรรมวิจิตร ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี
- พ.ศ. ๒๕๔๓ - ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ที่ พระเทพโสภณ
วิมลปริยัติกิจ ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี
- พ.ศ. ๒๕๓๕ - ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ที่ พระราชวรมุนี
ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี
- พ.ศ. ๒๕๓๒ - ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ตั้งเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่พระเมธีธรรมภรณ์

๑๒. ตำแหน่งบริหารและตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน

- พ.ศ. ๒๕๕๒ - ได้รับพระบรมราชโองการโปรดแต่งตั้งให้เป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์
ประเภทวิชาปรัชญา สาขาวิชาอักษรมติวิทยา ตั้งแต่วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒
- พ.ศ. ๒๕๔๘ - ปัจจุบัน เป็นเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร
- พ.ศ. ๒๕๔๑ - ปัจจุบัน เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๔๑ - ปัจจุบัน เป็นเจ้าคณะภาค ๒ รับผิดชอบเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสระบุรี
- พ.ศ. ๒๕๔๒ - ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์
- พ.ศ. ๒๕๔๖ - ได้รับโปรดเกล้าฯแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย